

افزایش احترام به حقوق بشر در پرتو مکانیسم «بررسی ادواری جهانی»

حسین شریفی طراز کوهی*

محسن امیدزamani**

ژوبشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* دانشیار دانشگاه امام حسین (ع)

hsharifit@yahoo.com

** دانشجوی دوره دکتری حقوق بین الملل دانشگاه پیام نور

m_omidzamani43@yahoo.com

تاریخ تصویب: ۹۲/۱/۲۴

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۰/۹

فصلنامه روابط خارجی، سال پنجم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۲، صص ۳۶-۷.

چکیده

با تاسیس شورای حقوق بشر، مکانیسم‌های جدیدی به منظور افزایش احترام به حقوق بشر در شورا مورد توجه قرار گرفت. یکی از این مکانیسم‌ها، سازوکار «بررسی ادواری جهانی» موسوم به یو پی آر است که وضعیت حقوق بشر کشورها را مورد رسیدگی قرار می‌دهد. سازوکار مزبور یک چهارچوب نظارتی و ارتقایی مبتنی بر تعامل، گفت‌وگو و همکاری و مشارکت کشورها بوده و هدف از آن تقویت احترام به حقوق بشر در سراسر دنیا است. ارتقایی بودن ماهیت سازوکار مزبور، فراگیری بررسی‌ها و برابری همه کشورها در این ارزیابی‌های حقوق بشری، جلب مشارکت و همکاری دولت‌ها و نهادهای غیردولتی و تعامل برابر با ابعاد مختلف حقوق بشر، از ویژگی‌های مثبت سازوکار بررسی ادواری جهانی به شمار می‌رود. با این وجود، سازوکار مزبور از ضعف‌های عمده‌ای نیز رنج می‌برد. اعمال ملاحظات سیاسی در رسیدگی‌های حقوق بشری، عدم تفکیک بین توصیه‌های ارائه شده در فرایند بررسی ادواری جهانی با توصیه‌های نهادهای معاهده‌ای و رویه‌های ویژه، عدم پذیرش بسیاری از توصیه‌های محتوایی از سوی کشورها، عدم وجود یک سازوکار واحد برای پیگیری و اجرای توصیه‌ها و نقش کم‌رنگ نهادهای ملی حقوق بشر در اجرای توصیه‌های حقوق بشری، از چالش‌هایی به شمار می‌روند که تحقق اهداف شورای حقوق بشر را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: شورای حقوق بشر، بررسی دوره‌ای و جهانی وضعیت حقوق بشر، توصیه‌ها و چالش‌ها

مقدمه

با تاسیس شورای حقوق بشر به جایگزینی کمیسیون سابق حقوق بشر در سال ۲۰۰۶، سازوکارهای جدیدی در درون شورا شکل گرفت که ضمن دور نمودن شورا از ضعف‌های ساختاری و اجرایی کمیسیون سابق در افزایش احترام به حقوق بشر، وظیفه نظارت، حمایت و ارتقای حقوق بشری را به عهده می‌گرفتند. از جمله این سازوکارها، مکانیسم «بررسی ادواری جهانی» است. این سازوکار مبتنی بر تعامل، گفت‌وگو، مشارکت و همکاری بین کشورها بوده و وضعیت حقوق بشری کلیه کشورها را به صورت دوره‌ای و فراگیر مورد بررسی قرار می‌دهد. اولین دوره بررسی وضعیت حقوق بشر کشورها از می ۲۰۰۸ آغاز شد و در ماه اکتبر ۲۰۱۱، متعاقب بررسی وضعیت کلیه کشورها پایان یافت. براساس شواهد و عملکرد سازوکار «بررسی ادواری جهانی» ویژگی‌های منحصر به فردی در آن وجود دارد که در سایر سازوکارهای حقوق بشری سازمان ملل نظیر رویه‌های ویژه و نهادهای معاهده‌ای نمی‌توان آنها را مشاهده نمود. فراگیری نظارت‌ها و بررسی‌های حقوق بشری، برابری همه کشورها به هنگام ارزیابی‌های حقوق بشری، مشارکت اکثر کشورها در فرایند رسیدگی به وضعیت‌های حقوق بشری و تعامل برابر با تمامی ابعاد حقوق بشر اعم از حقوق سیاسی و مدنی و حقوق اقتصادی و اجتماعی و حق توسعه، از ویژگی‌های مثبت سازوکار «بررسی ادواری جهانی» به شمار می‌رود. با این وجود، شواهد موجود از نحوه برگزاری نشست‌های «بررسی ادواری جهانی» نشان می‌دهد که این سازوکار با ضعف‌ها و چالش‌هایی مواجه است که تداعی کننده مشکلات کمیسیون سابق حقوق بشر است. تناقض موجود در عملکرد فرایند «بررسی ادواری جهانی» موجب می‌شود تا پرسش‌هایی در خصوص سازوکار مزبور مطرح شود؛ اینکه کمیسیون حقوق بشر به چه عللی در افزایش احترام به حقوق بشر کم فروغ بوده است؟، ماهیت و ویژگی‌های سازوکار «بررسی ادواری جهانی» در

ساختار شورای حقوق بشر و ضعف‌ها و مشکلات سازوکار مزبور که به‌عنوان مانعی در برابر تحقق اهداف شورای حقوق بشر در افزایش احترام به حقوق بشر خودنمایی می‌نماید چیست؟ و سؤال اصلی نیز این است که براساس شرایط موجود، تا چه حد سازوکار «بررسی ادواری جهانی» توانسته است شورا را در افزایش حمایت از حقوق بشر کمک نماید؟ هدف از پژوهش حاضر آگاهی از ابعاد مختلف فرایند «بررسی ادواری جهانی» و بررسی نقش آن در نظارت و ارتقای حقوق بشر کشورها است. فرضیه پژوهش این است که اجرای سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، نقش اساسی و موثری در افزایش احترام به حقوق بشر در راستای اهداف حمایتی و ارتقای شورای حقوق بشر، در اولین دوره فعالیت خود نداشته است. در این پژوهش، از روش تحقیق توصیفی و تحلیل محتوا بهره برده می‌شود.

۱. افزایش احترام به حقوق بشر از طریق ایجاد سازوکارهای بین‌المللی

۱-۱. تأسیس کمیسیون حقوق بشر و حمایت از حقوق بشر

موضوع حمایت جدی از حقوق بشر از زمانی آغاز شد که حقوق بشر به تدریج پا به عرصه مجامع جهانی و بین‌المللی گذاشت. در سال ۱۹۱۸، وظایف دولت‌ها در برابر مردم و احترام به حقوق افراد در داخل کشورها مورد توجه قرار گرفت. (Tomoschat, 2008: 10) جامعه ملل برای نخستین بار اقدامات محدودی در ارتباط با حقوق اقلیت‌ها، حق کار و حقوق افراد در سرزمین‌های تحت قیمومیت انجام داد. (شایگان، ۱۳۸۲: ۱۶) با وقوع جنگ جهانی دوم و نقض فاحش حقوق انسان‌ها در خلال جنگ مزبور، اهمیت احترام به حقوق بشر و حمایت از کرامت انسانی در نقطه مرکزی توجه موسسین سازمان ملل قرار گرفت. به طوری که ماده ۱ منشور ملل متحد مقرر نمود که پیشبرد و تشویق احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همگان فارغ از نژاد، جنسیت، زبان و یا مذهب، از اهداف اساسی ملل متحد به شمار رفته و حقوق بشر به همه افراد بشر بدون هیچ تفاوتی تعلق دارد. (Ayton: 1995) مواد ۵۵، ۵۶ و ۷۶ منشور به‌طور مبسوط به موضوع حقوق بشر و تعهدات کشورها مبنی بر احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی پرداختند. تأکید مضاعف منشور ملل متحد بر ارتقاء و حمایت از حقوق بشر و ضرورت ساماندهی و مدیریت

مباحث حقوق بشری در یک نهاد تخصصی بین‌المللی، موجب شد تا اعضای سازمان ملل بلافاصله پس از تشکیل سازمان ملل، طرح ایجاد سازوکاری مناسب برای اجرایی کردن اهداف حقوق بشری منشور را در دستور کار قرار داده و کمیسیونی را تحت عنوان کمیسیون حقوق بشر در سال ۱۹۴۶ تاسیس نمایند.

تاسیس کمیسیون حقوق بشر توسط مجمع عمومی سازمان ملل در ۱۲ فوریه ۱۹۴۶، بنابه توصیه شورای اقتصادی و اجتماعی و براساس اختیار مندرج در ماده ۶۸ منشور و به منظور ترویج و حمایت از حقوق بشر انجام پذیرفت.^(۱) در سند تاسیسی کمیسیون به‌وضوح ایجاد سازوکارهای حمایتی و ترویجی و نحوه استانداردسازی‌ها و ظرفیت‌سازی‌های حمایتی و ارتقایی حقوق بشری و بسترسازی لازم جهت حمایت از تمامی حقوق بشر، مورد توجه قرار گرفت. کمیسیون حقوق بشر در راستای انجام این مأموریت‌ها، ابتدا اعلامیه جهانی حقوق بشر را تدوین و پس از نزدیک به ۲۰ سال، دو میثاق حقوق مدنی و سیاسی و حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را در سال ۱۹۶۶، از تصویب مجمع عمومی گذراند. همچنین کمیسیون در تهیه و تدوین بسیاری از کنوانسیون‌ها و معاهدات حقوق بشری نظیر منع شکنجه، حقوق کودک، محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان، وضعیت پناهندگان، منع و مجازات کشتار جمعی، رفع هر نوع تبعیض نژادی و نژادپرستی و... نقش عمده‌ای برعهده داشت. (Ramcharan, 1989: 399-401) کمیسیون از اواخر دهه ۷۰ میلادی، علاوه بر اقدامات استانداردسازی و تلاش جهت تهیه و تدوین معاهدات حقوق بشری، اقدامات نظارتی و حمایتی حقوق بشری جدیدی را مورد توجه قرارداد و به همین منظور، سازوکارهای ویژه‌ای نظیر گزارشگران ویژه و موضوعی، کارشناسان مستقل و گروه‌های کاری حقوق بشری را تاسیس نمود. کمیسیون می‌توانست از این طریق بر نحوه پایبندی دولت‌ها به موازین و مقررات بین‌المللی حقوق بشری نظارت نموده و موارد نقض حقوق بشر را مورد بررسی قرار دهد. کمیسیون حقوق بشر همچنین با تصویب قطعنامه ۱۹۹۰/۴۸، مورخ ۲۵ می ۱۹۹۰، مأموریت یافت تا نشست‌هایی را در خصوص وضعیت‌های ناگوار حقوق بشری، به‌صورت فوق‌العاده برگزار نماید.^(۲)

ساختاری و ظرفیت‌های محدود کمیسیون، با چالش‌های جدی روبرو شد. ناتوانی کمیسیون در اعمال وظایف نظارتی، حمایتی و ارتقای حقوق بشری در جهان، انجام اصلاحات اساسی و تغییرات بنیادی در دستگاه حقوق بشری سازمان ملل را اجتناب ناپذیر می‌نمود. جایگاه فرعی کمیسیون حقوق بشر تحت نظر شورای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، عضویت بدون معیار کشورها در کمیسیون، کم‌رنگ بودن نقش نهادهای ملی حقوق بشر، عدم وجود ضمانت اجرا برای تصمیمات اتخاذ شده، فقدان یک سازوکار منسجم جهت پیگیری مصوبات و قطعنامه‌ها و توجه به برخی وضعیت‌های حقوق بشری و بی‌توجهی به برخی موارد نقض حقوق بشر، موجب ناکارآمدی کمیسیون در حمایت از حقوق بشر گردید. حتی عملکرد گزینشی و سیاسی کمیسیون تحت نفوذ کشورهای قدرتمند، بی‌اعتباری روزافزون آن را بیش از پیش نمودار ساخت. (Yvonne: 2007) این امر موجب شد تا ایده تاسیس شورای حقوق بشر به جای کمیسیون حقوق بشر، به‌عنوان رکنی جدید در کنار سایر ارکان ملل متحد از سوی برخی حقوق‌دانان مطرح شود. (Kälin, 2003: 7)

استدلال حقوق‌دانان فوق بر این بود که هر یک از ارکان مجمع عمومی، شورای امنیت و شورای اقتصادی - اجتماعی برای تحقق بخشی از اهداف مندرج در ماده ۱ منشور شکل گرفته و مستقر شده‌اند، در حالی که برای تحقق موضوع ارتقاء و تشویق حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی...^(۳) مندرج در همین ماده هیچ سازوکار مستقلی پیش‌بینی نشده و تنها کمیسیون حقوق بشر در ذیل شورای اقتصادی اجتماعی به این مهم می‌پردازد. از این‌رو در صورت ایجاد شورای حقوق بشر، مسیر عملی شدن اهداف برجسته حقوق بشری مندرج در بند ۳ ماده ۱ منشور، هموار خواهد شد. (Kälin, 2003: 7) وجود این نقطه نظرات موجب شد تا هیئت بازنگری در ساختار سازمان ملل، انجام اصلاحاتی را در ساختار کمیسیون در سال ۲۰۰۳ مورد توجه قرار دهد و در گزارش خود به آن اشاره نماید.^(۴)

۱-۲. تاسیس شورای حقوق بشر با سازوکارهای حمایتی جدید

متعاقب انتشار گزارش هیئت بازنگری، موضوع تشکیل نهادی جدید به جایگزینی کمیسیون حقوق بشر تحت عنوان «شورای حقوق بشر» در کارگروه ویژه‌ای که به

همین منظور در مجمع عمومی سازمان ملل تشکیل یافته بود، مورد بررسی قرار گرفته و سرانجام تاسیس نهاد شورای حقوق بشر از تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد در ۱۵ مارس ۲۰۰۶ گذشت. در سند تاسیسی شورا، حمایت از حقوق بشر و ارتقاء آن به عنوان مهم ترین هدف شورای حقوق بشر قلمداد شد. بدیهی بود که طراحان شورای حقوق بشر با هدف گذاری در خصوص حمایت از حقوق بشر و افزایش احترام به آن قصد داشتند ضمن پیش بینی سازوکارهای جدید، کاستی ها و چالش های موجود بر سر راه کمیسیون سابق حقوق بشر را برطرف نمایند. یکی از این سازوکارها «بررسی ادواری جهانی» بود که نظیر آن در کمیسیون حقوق بشر و سایر سازوکارهای نظارتی و ارتقایی در سازمان ملل وجود نداشت. سازوکاری که می بایست در چهارچوب آن وضعیت حقوق بشر همه کشورهای جهان، در یک فضای مبتنی بر گفت و گوی تعاملی و مشارکت همه کشورها مورد بررسی و ارزیابی قرارگیرد. هدف از این نوع بررسی های فراگیر این بود که هم کشورهای بررسی شونده و هم کشورهای بررسی کننده بتوانند در زمینه افزایش احترام به حقوق بشر گام بردارند.

۲. افزایش احترام به حقوق بشر در چهارچوب سازوکار «بررسی ادواری جهانی»

۲-۱. نظارت و ارتقای حقوق بشری مبتنی بر همکاری و تعامل

سازوکار «بررسی ادواری جهانی» براساس همکاری و مشارکت کشورها در یک گفت و گوی تعاملی با کشور تحت بررسی شکل گرفته و به عنوان تکمیل کننده فعالیت نهادهای معاهده ای و نه موازی با آنها عمل خواهد کرد.^(۵) مطابق با پاراگراف ۳ سند نهادسازی شورای حقوق بشر، سازوکار «بررسی ادواری جهانی» بر ۱۳ اصل از جمله فراگیری، ارتقایی بودن، مبتنی بودن بر همکاری و گفت و گوی تعاملی، رفتار برابر با همه کشورها و بررسی همه جانبه حقوق بشر کشورها تاکید می نماید.^(۶) به موجب این اصول، همه کشورها بدون ترس و نگرانی وارد فرایند بررسی های حقوق بشری شده و خود را در معرض نظارت فراگیر جامعه جهانی قرار می دهند و با توجه به استمرار این فرایند، تلاش می کنند تا در جهت ارتقای وضعیت

حقوق بشری خود گام بردارند. این امر با برگزاری اولین دوره «بررسی ادواری جهانی» که وضعیت حقوق بشر همه کشورهای عضو سازمان ملل را مورد رسیدگی قرارداد، جنبه عملی به خود گرفت. (Smith, 2010: 189) در واقع با این نحوه بررسی در چهارچوب سازوکار مزبور، وضعیت حقوق بشر همه کشورهای عضو مورد رسیدگی قرار گرفته است. به عنوان مثال وضعیت حقوق بشری کشورهایی چون مالزی، برونی، باهاماس، تونگا و وانائاتو که به عضویت هیچ یک از دو میثاق بین المللی سیاسی، مدنی و اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی درنیامده اند (تا زمان بررسی وضعیت آنها) مورد بررسی قرار می گیرد. این در حالی است که این کشورها تحت نظارت نهادهای ناظر بر معاهدات مزبور قرار نداشته اند. (Sen, 2011: 46)

بررسی های حقوق بشری در چهارچوب «رویه های ویژه»^(۴) نیز تا اندازه زیادی با سازوکار «بررسی ادواری جهانی» متفاوت است؛ زیرا اساساً «رویه های ویژه» شامل گزارشگران ویژه، نمایندگان ویژه، کارشناسان مستقل و گروه های کاری است که توسط دبیرکل سازمان ملل و یا شورای حقوق بشر ایجاد می شوند و به صورت موردی به بررسی وضعیت حقوق بشر در کشورها یا بررسی موضوعات حقوق بشری می پردازند. از طریق رویه های ویژه میزان تعهدات کشورها به معاهدات حقوق بشری مورد ارزیابی قرار گرفته و گزارش های تهیه شده توسط آنها نوعاً به عنوان منابع قابل استناد از سوی سایر سازوکارها مورد بهره برداری قرار می گیرد. از طرفی به هنگام وقوع نقض های فاحش حقوق بشر، این رویه های ویژه هستند که به کمک شورای حقوق بشر آمده و در گزارش های خود به موارد نقض های حقوق بشری می پردازند. بنابراین ماموریت این رویه ها نوعاً موقت بوده و با رفع موضوع مورد بحث، خاتمه پیدا می کند. این در حالی است که بررسی های حقوق بشری در چهارچوب «بررسی ادواری جهانی»، دوره ای و مستمر است. البته نهادهای معاهده ای و رویه های ویژه می توانند به کمک سازوکار «بررسی ادواری جهانی» آمده و به تقویت آن پردازند. بدیهی است کارکرد «بررسی ادواری جهانی» تنها زمانی قرین موفقیت خواهد بود که از یافته ها و توصیه های رویه های ویژه و نهادهای معاهده ای در فرایند بررسی های سازوکار مزبور بهره برداری شود و این امر بر مزیت فرایند مزبور خواهد افزود. (Alfredsson, 2009:187-188)

۲-۲. افزایش مشارکت دولت‌ها و نهادهای غیردولتی

مشارکت کشورها در فرایند «بررسی ادواری جهانی»، اعم از گزارش‌دهی و شرکت در نشست‌ها و حضور در مباحث حقوق بشری سایر کشورها از ویژگی‌های مثبت این فرایند به حساب می‌آید. این در حالی است که اساساً روند مشارکت کشورها و گزارش‌دهی آنها در سازوکارهای نظارتی و معاهده‌ای، همواره با مشکلاتی مواجه بوده است؛ زیرا با وجود آنکه تهیه گزارش‌های حقوق بشری و ارسال آن برای نهادهای معاهده‌ای از وظایف دولت‌ها به شمار می‌رود، اما کشورها نوعاً در ارائه گزارش‌های دوره‌ای به نهادهای معاهده‌ای، با تاخیر عمل کرده و این تاخیرها (که بعضاً چندین سال طول می‌کشد)، از بازدهی مناسب گزارش‌های تهیه شده (به دلیل به روز نبودن) خواهد کاست. در نهایت اینکه علی‌رغم صرف وقت و انرژی زیاد در ارائه گزارش‌های دوره‌ای، این نوع سیستم گزارش‌دهی نقش بایسته‌ای در افزایش احترام به حقوق بشر بازی نمی‌کند. اما سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، با اتکا بر تهیه و ارائه سه گزارش توسط کشورها و دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر، این روند را تغییر داده است. بررسی‌ها از روند اجرایی سازوکار «بررسی ادواری جهانی» در دوره چهار ساله اول نشان می‌دهد که در طول برگزاری دوازده نشست گروه کاری شورا، تقریباً همه کشورها گزارش‌های ملی خود را در زمان مقرر آماده و به دبیرخانه شورا ارسال نموده‌اند. تهیه به هنگام این گزارش‌ها بیشتر از این جهت مهم است که آخرین وضعیت‌های حقوق بشری کشورها را به تصویر کشیده و این امکان را فراهم می‌نماید که قضاوت واقعی‌تری از وضعیت حقوق بشری کشورها انجام شود. در همین حال، مشارکت دولت‌ها در این فرایند مهم‌ترین دستاورد سازوکار «بررسی ادواری جهانی» محسوب می‌شود. براساس آمارهای موجود، در اولین دوره چهار ساله سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، بیش از ۹۰۰۰ بار دولت‌ها در مباحث شورا مشارکت نموده و به ایراد سخنرانی و اعلام نقطه نظرات خود در خصوص وضعیت حقوق بشری سایر دولت‌ها پرداخته‌اند. یعنی به طور متوسط در مباحث و گفت‌وگوهای تعاملی برای بررسی وضعیت حقوق بشر هر کشور، ۴۶ کشور مواضع خود را در خصوص وضعیت حقوق بشر یک کشور اعلام نموده‌اند. این حجم از مشارکت کشورها نشان می‌دهد که «بررسی ادواری جهانی»، از ظرفیت

بالایی در تشویق کشورها برای یک همکاری بین‌المللی به منظور جریان‌سازی حقوق بشری برخوردار است. همچنین این سازوکار ثابت نمود که شرایط لازم برای تبدیل مفهوم همزیستی به یک مفهوم همکاری آماده بوده و می‌توان با قرارداد حق انتقاد کردن و تعهد به همکاری در کنار یکدیگر، وضعیت بهتری را برای بررسی‌های حقوق بشری ایجاد نمود. (Sen, 2009: 6) ایجاد چنین وضعیتی در دستگاه حقوق بشری سازمان ملل، در حالی است که در سایر سازوکارها کشورها غالباً در مواضع حقوق بشری خود رویکردی مقابله‌جویانه را دنبال می‌کنند.

با این وجود، مشارکت دولت‌ها اگرچه از نظر شکلی و نحوه بررسی وضعیت حقوق بشری کشورها در روند رسیدگی در «بررسی ادواری جهانی» بی‌سابقه است، اما چه بسا در جهت تحقق اهداف ارتقایی شورای حقوق بشر، از تاثیرگذاری زیادی برخوردار نباشد؛ زیرا آنچه در نهایت در ارتقاء حقوق بشر در کشورهای تحت بررسی نقش اساسی دارد، میزان توجه و جدیت کشورها به توصیه‌ها و اجرای آنها است. (Roy, 2011: 14) در واقع مشارکت کشورها در سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، تنها یک مرحله از این فرایند محسوب می‌شود. در حالی که موفقیت واقعی سازوکار مزبور بیشتر در گرو تلاش‌هایی است که کشورها برای اجرای توصیه‌های حقوق بشری انجام می‌دهند.

۲-۳. فراگیری ابعاد مختلف حقوق بشر در ارزیابی‌های حقوق بشری

اصولی که سازوکار «بررسی ادواری جهانی» بر آن استوار است، همه بر جهانی بودن و فراگیری این سازوکار در بررسی‌های حقوق بشری حکایت دارند. (Rothwell, 2011: 459) در واقع در «بررسی ادواری جهانی»، کلیه سازوکارهای نظارتی و حمایتی حقوق بشری سازمان ملل و سازمان‌ها و نهادهای حقوق بشری ملی و غیردولتی و حتی کشورها در یک گفت‌وگوی مشارکتی و جهانی، درگیر مباحث حقوق بشری کشور تحت بررسی هستند. اجرای فرایند «بررسی ادواری جهانی» و ارزیابی عملکرد حقوق بشری کشورها در دوره اول بررسی وضعیت حقوق بشر کشورها، نشان داد که «بررسی ادواری جهانی» قادر است همه ابعاد حقوق بشری کشورها را در حضور جامعه جهانی مورد توجه و کنکاش قرار دهد. (Sen, 2011:)

46) به عنوان مثال در گزارش ملی تهیه شده تایلند که در دوازدهمین نشست «بررسی ادواری جهانی» (آخرین نشست دوره چهار ساله اول) در اکتبر ۲۰۱۱، به گروه کاری شورای حقوق بشر ارائه شد، توجه برابری به همه ابعاد حقوق بشر مبذول شده است. در گزارش مزبور همان طور که در پاراگراف ۳۸-۲۱ به تلاش های این کشور در حمایت و ارتقاء حقوق سیاسی مدنی اشاره دارد، در پاراگراف های ۵۹-۳۹ به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و در پاراگراف های بعدی به حقوق کودکان، زنان، ناتوانان جسمی و افراد سالمند و اقلیت های نژادی پرداخته است^(۸) همین توجه در بررسی وضعیت حقوق بشر فرانسه نیز دیده می شود. در توصیه کشورها به فرانسه مشاهده می شود که این توصیه ها در تمامی ابعاد حقوق بشر مورد توجه قرار گرفته است^(۹) با این وجود، یک نوع تفاوت آشکار بین نگرش و توجه کشورهای گروه شمال با کشورهای جنوب در نوع توصیه های حقوق بشری دیده می شود. به عنوان مثال، در اکثر توصیه های ارائه شده توسط کشورهای گروه جنوب نظیر الجزایر، کوبا، ویتنام و... به کشور روسیه، تنها توصیه ها در محدوده حقوق اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بوده و متقابلاً در اکثر توصیه های ارائه شده توسط کشورهای غربی و گروه شمال نظیر سوئد، کانادا، انگلیس و... به کشورهای دیگر، تنها حقوق مدنی و سیاسی، آزادی بیان و مطبوعات و حمایت از مدافعین حقوق بشر به چشم می خورد.^(۱۰) بدیهی است این رفتار گزینشی با ابعاد مختلف حقوق بشر، با اصول «بررسی ادواری جهانی» مبنی بر لزوم تعامل برابر با تمامی ابعاد حقوق بشر در تعارض قرار دارد.

۴-۲. برابری کشورها در بررسی های حقوق بشری

یکی از اصول سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، بررسی برابری وضعیت حقوق بشری تمامی کشورها براساس تعهدات حقوق بشری آنها است. طبق پاراگراف ۱۴ سند نهادسازی شورا، وضعیت حقوق بشر کلیه کشورها در یک دوره چهار ساله^(۱۱) مورد بررسی قرار خواهد گرفت؛^(۱۲) به طوری که مطابق با یک برنامه منظم دوره ای می توان تعهدات و پایبندی های حقوق بشری تمام کشورهای جهان را در هر چهار سال یکبار مورد بررسی و ارزیابی قرار داد. (Sen, 2009: vii) این

بررسی‌ها با یک رفتار برابر و فارغ از برخوردهای گزینشی و سیاسی و براساس مسئولیت‌پذیری کشورها در مقابل کاستی‌های خود، و بر مبنای اطلاعات قابل اتکاء صورت گرفته و با مشارکت همه کشورهای عضو سازمان ملل انجام می‌پذیرد. (Ibid: 9) از طرفی باید توجه داشت که تعهدات حقوق‌بشری همه کشورها به صورت برابر در سازوکار «بررسی ادواری جهانی» مورد ارزیابی قرار می‌گیرد (De Alba, 2008: 22) و در این جهت، هیچ‌یک از کشورها مستثنی نخواهند بود. (Human Rights Monitor, 2008: 49) با چنین روندی در سازوکار «بررسی ادواری جهانی» کشورهایی که به واسطه قدرت و نفوذ خود، حاضر به پاسخگویی در برابر دستگاه حقوق‌بشری سازمان ملل و سایر سازوکار نظارتی حقوق‌بشری نبودند و در مقابل، همواره وضعیت حقوق‌بشری دیگران را مورد چالش قرار می‌دادند، بایستی در مورد وضعیت حقوق‌بشری خود پاسخگو باشند. بدین ترتیب، همه کشورها ملزم هستند در برابر سایر کشورها به سئوالاتی پاسخ دهند که هیچ‌گاه در گذشته حاضر به مواجهه با چنین وضعیتی نبوده‌اند. بر این اساس، مکانیسم «بررسی ادواری جهانی» می‌تواند به عنوان یک فرایند ارزیابی جهانی، میزان تعهدات ملی هر یک از کشورهای جهان نسبت به نظام حقوق‌بشر بین‌المللی را با یک روش واحد و یک معیار یکسان مورد بررسی و ارزیابی قرار دهد. بدیهی است این روند به جلب اعتماد کشورها نسبت به مشارکت هر چه بیشتر در سازوکار «بررسی ادواری جهانی» کمک خواهد نمود. این در حالی است که یکی از دلایل اصلی کشورها برای انحلال کمیسیون، اعمال روش‌های دوگانه آن در رسیدگی به وضعیت‌های حقوق‌بشر در کشورهای مختلف بود.

۴-۵. ارتقاء همکاری‌های بین‌المللی

براساس بند e پاراگراف ۵ سند تاسیسی شورای حقوق‌بشر، سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، یک سازوکار مشارکتی و مبتنی بر گفت‌وگوی تعاملی خواهد بود.^(۱۳) پاراگراف ۴ اجرایی سند مزبور، عملکرد شورا را مبتنی بر اصول جهانشمولی...، گفت‌وگوی بین‌المللی سازنده و همکاری با هدف ارتقاء و حمایت از حقوق‌بشر عنوان می‌کند. بند اچ پاراگراف ۵ سند تاسیسی شورا عنوان می‌کند که

فعالیت شورا در زمینه حقوق بشر با یک همکاری نزدیک بین دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی، نهادهای ملی حقوق بشری و جامعه مدنی صورت می‌پذیرد. در سند نهادسازی شورا نیز دومین اصلی که در خصوص مکانیسم «بررسی ادواری جهانی» مورد تاکید قرارگرفت، مبتنی بودن این سازوکار بر اطلاعات هدفمند و قابل اتکاء و انجام گفت‌وگوی تعاملی است.^(۱۴) ظرفیت تعاملی مکانیسم مزبور (یو پی آر) از این جهت مهم است که می‌تواند راه انتقال از فرایند تقابل در عرصه رسیدگی‌های حقوق بشری را به سمت یک فرایند همکاری هموار نماید. در واقع سازوکار «یو پی آر» به کشورها این حق را می‌دهد که علیه یکدیگر انتقاد نمایند و در همان حال، یک تعهد مبتنی بر همکاری را برای انجام اقدامات عملی در جهت ایجاد وضعیت حقوق بشری بهتر در کشور تحت بررسی، مورد توجه قرار می‌دهد. بنابراین همکاری بین‌المللی به‌عنوان یک ویژگی دائمی در سازوکار «بررسی ادواری جهانی» همواره مورد توجه قرار می‌گیرد. (Sen, 2011: 50) از طرفی تاکید بر ویژگی مبتنی بر تشریح مساعی کشورها و همکاری و گفت‌وگوی طرفینی بین آنها سبب می‌شود که سیاست‌ها و عملکرد حقوق بشری هر یک از کشورها توسط کشورهای در یک فضای همکاری، مورد بررسی و ارزیابی قرارگیرد. (Ibid: 48) بررسی وضعیت حقوق بشری کشورها به نحوی انجام می‌گیرد که کشور تحت بررسی در یک گفت‌وگوی جهانی متقابل، به‌طور کامل درگیر مباحث حقوق بشری می‌شود. کشورها قادر خواهند بود به وضعیت حقوق بشر کشورهای تحت بررسی انتقاد و راهکارها و توصیه‌های خود را برای رفع مشکلات حقوق بشری آن کشورها ارائه نمایند. (Godet, 2009) باید توجه داشت که فراگیر نمودن احترام به حقوق بشر در سایه تقویت همکاری‌های بین‌المللی انجام خواهد پذیرفت و این از جمله ویژگی‌های بارز ارزیابی‌های حقوق بشری در چهارچوب «بررسی ادواری جهانی» است. تفاوت این ارزیابی با سایر ارزیابی‌ها از سوی سازوکارهای نظارتی سازمان ملل از جمله رویه‌های ویژه در این است که ارزیابی مبتنی بر سازوکار «بررسی ادواری جهانی» توسط کشورهای عضو سازمان ملل در قالب گروه کاری شورای حقوق بشر و براساس گزارش‌های مختلف از جمله اظهارات و گزارش‌های کارشناسان حقوق بشر، گزارش رویه‌های ویژه و اطلاعات سازمان‌های غیردولتی

انجام می‌شود. این امر به‌خودی خود افزایش همکاری‌های بین‌المللی در چهارچوب شورای حقوق‌بشر را به دنبال خواهد داشت. تحقق اهداف ارتقایی و حمایتی «بررسی ادواری جهانی» نیز در گرو مشارکت و حضور فعال سایر کشورها در این فرایند است. مشارکت و همکاری کشورها در این رسیدگی‌ها موجب می‌شود که کشورها خود را در برابر جامعه جهانی مسئول و پاسخگو بدانند. این ظرفیت ضمن افزایش همکاری‌های بین‌المللی، بستر لازم برای ارتقاء و حمایت از حقوق‌بشر در سطوح داخلی و بین‌المللی را فراهم خواهد نمود. (Baderin, 2010: 220)

۳. استمرار مشکلات کمیسیون حقوق‌بشر در سازوکار «بررسی ادواری جهانی»

۳-۱. پراکندگی در ارائه، پذیرش و پیگیری توصیه‌ها

در سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، این کشورهای عضو سازمان ملل هستند که وظیفه بررسی وضعیتهای حقوق‌بشری یکدیگر را براساس ارزش‌های مشترک شامل منشور ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق‌بشر و معاهدات مورد پذیرش به عهده دارند. بنابراین چنانچه وضعیت حقوق‌بشر کشورها براساس اصول و اهداف «بررسی ادواری جهانی» و به دور از اغراض سیاسی صورت پذیرد و در شرایطی که توصیه‌های کشورها براساس واقعیت‌های حقوق‌بشری در کشور تحت بررسی ارائه شود و کشور تحت بررسی نیز متعهد به اجرای توصیه‌های ارائه شده باشد، این امر می‌تواند شرایط لازم را برای تحقق اهداف سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، در احترام و ارتقاء حقوق‌بشر فراهم نماید. به عبارت دیگر شاخصه موفقیت یا عدم موفقیت «بررسی ادواری جهانی» در ارائه توصیه‌های هدفمند، اجرایی بودن توصیه‌ها و تعهد کشورها در اجرای آنها است. اما نحوه ارائه توصیه‌ها، میزان پذیرش و اجرای آنها توسط کشورهای تحت بررسی نشان می‌دهد که با این وضعیت نمی‌توان به رفتار برابر کشورها در ارائه توصیه‌ها و همچنین جدیت آنها در اجرایی کردن واقعی توصیه‌ها امیدوار بود. چنین روندی ادامه وضعیت حاکم بر کمیسیون سابق حقوق‌بشر در سازوکار «بررسی ادواری جهانی» را تداعی می‌کند. آمارها حاکی از آن است که در دوره اول بررسی وضعیت حقوق‌بشری کشورها بالغ

بر ۲۱ هزار توصیه ارائه شده است. (<http://www.upr-info.org/database/statistics/>)
برخی کارشناسان میزان پذیرش این توصیه‌ها را توسط کشورها در قالب ۵ گروه تقسیم بندی نموده‌اند.^(۱۵) بر مبنای آمارهای موجود، دوسوم از توصیه‌ها در چهارچوب گروه توصیه‌های ۴ و ۵ انجام گرفته است. این حجم از توصیه‌ها بیشتر به خاطر ماهیت اجرایی آنها و درخواست انجام اقدامات صریح توسط کشورها بوده است. در همین حال، گروه کشورهای افریقایی و آسیایی بیشترین تاکید را بر روی گروه ۱، ۲ و ۴ توصیه‌ها داشته و گروه غرب، کشورهای شرق و امریکای لاتین بیشتر بر توصیه‌های گروه ۳ و ۵ متمرکز بوده‌اند. (Mc Mahon, 2010:3) در واقع حجم بالای توصیه‌ها و پراکندگی در ارائه آنها و آزادی عمل کشورها در خصوص پذیرش آنها موجب شده است تا نوع پاسخ کشورها نیز متنوع شود، به طوری که کشورهای تحت بررسی مخیر خواهند بود چهار نوع پاسخ به توصیه‌های ارائه شده داشته باشند. اینکه توصیه‌های ارائه شده را بپذیرند، یا آنها را رد نمایند، یا به یک پاسخ کلی اکتفا نموده و یا اینکه از ارائه هر پاسخی خودداری نمایند.^(۱۶) این امر هم فرایند پذیرش توصیه‌ها را با مشکل مواجه نموده و هم شرایطی را به وجود آورده که کشورها بتوانند انواع پاسخ‌ها را به این توصیه‌ها داشته باشند. برخی تحقیقات در این رابطه نشان می‌دهد که بسیاری از این توصیه‌ها به دلایل داشتن ابهام، عدم تطابق با مأموریت و اهداف «بررسی ادواری جهانی» و عدم برخورداری از یک رهیافت مشخص موضوعی، مورد پذیرش کشورها قرار نگرفته‌اند (Improving Implementation and Follow-Up, 2010) بنابراین، در این بخش مشکلاتی هم به جهت تنوع توصیه‌ها و هم تنوع پاسخ‌ها وجود دارد که قضاوت در مورد پذیرش و تاثیرات اجرایی آنها را با مشکل مواجه می‌کند. از سوی دیگر، میزان پذیرش توصیه‌ها توسط کشورها در مقایسه با رد توصیه‌ها از افزایش بیشتری برخوردار است. نتایج رسیدگی به وضعیت حقوق بشر ۸۰ کشور در پنج نشست گروه کاری نشان می‌دهد که از مجموع ۶۰۷۹ توصیه ارائه شده، تعداد ۳۹۹۹ توصیه (۶۶ درصد) توسط کشورهای تحت بررسی پذیرفته شده است. بنابراین حدود دوسوم از توصیه‌ها مورد پذیرش کشورها قرار گرفته‌اند. (www.upr-info.org/database)
اما باید دید آیا پذیرش این مقدار از توصیه‌ها الزاما به معنای اجرای آنها و یا ارتقاء

حقوق بشر در کشورها است؟ در پاسخ باید گفت اگرچه پذیرش توصیه‌ها یک رفتار مثبت از سوی کشورهای تحت بررسی محسوب می‌شود، اما این امر بنا به دلایل ذیل الزاما به معنای جدی گرفتن توصیه‌ها توسط کشورها و اجرا و بهبود و ارتقاء حقوق بشر در این کشورها نیست: (Baderin, 2010:221)

- پذیرش توصیه‌ها تا اندازه زیادی تحت تاثیر نوع، کیفیت و تاثیرات اجرایی آنها بوده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که اکثر توصیه‌های رد شده از سوی کشورها در چهارچوب گروه توصیه‌های ۴ و ۵ است که مستلزم انجام اقدامات اجرایی اساسی از سوی کشورها می‌باشند. این امر نشان می‌دهد که کشورها بیشتر توصیه‌هایی را پذیرفته‌اند که در قالب گروه توصیه‌های ۱، ۲ و ۳ ارائه شده و اساسا یا جنبه کلی داشته و یا در حال اجرا بوده و یا کشورها اقداماتی را از قبل در خصوص آنها انجام داده‌اند. به‌عنوان مثال کشور چین، در حالی که بسیاری از توصیه‌های کلی در خصوص ارتقاء حقوق بشر را مورد پذیرش قرار داده است، از پذیرش توصیه‌هایی که ناظر بر انجام اقدامات ویژه و اصلاحات اساسی نظیر آزادی بیان و اطلاعات، تامین استقلال وکلای قوه قضائیه، دسترسی بازداشت شدگان به وکیل، آزادی مذهب و فعالیت اقلیت‌ها بوده خودداری نموده است. (Human Rights in China, 2009) بنابراین، پذیرش توصیه‌ها اگرچه از نظر ظاهر تحولی مثبت در سازوکار «بررسی ادواری جهانی» به شمار می‌آید، اما الزاما ارتقاء وضعیت حقوق بشر در کشورها را به دنبال نخواهد داشت.

- پذیرش توصیه‌ها به معنای قصد کشورها جهت اجرای آنها نیست. به‌عنوان مثال در خصوص بررسی وضعیت حقوق بشر در انگلیس، در ابتدا به نظر می‌رسید این کشور به همه موارد مورد انتقاد و توصیه‌ها پاسخ مثبت داده و در جهت اجرایی کردن آنها گام برخواهد داشت. اما برخی گزارش‌ها در این خصوص نشان می‌دهد که اکثر توصیه‌های پذیرفته شده توسط این کشور در سال ۲۰۰۸، از جمله توصیه مربوط به حق دسترسی سریع بازداشت شدگان به وکیل بعد از دستگیری و همچنین برقراری یک نهاد نظارتی برای مقابله با خشونت علیه زنان، عملا به مورد اجرا گذاشته نشده است. (UPR-United-Kingdom-November-2011) این موضوع در مورد سایر توصیه‌های پذیرفته شده از سوی سایر کشورها نیز صادق است.

- بسیاری از توصیه‌ها به واسطه آنکه در چهارچوب روابط دوجانبه کشورها و به لحاظ ملاحظات سیاسی ارائه شده، فاقد جنبه کاربردی است. (McMahon, 2010: 6) به عنوان مثال، مواضع بسیاری از کشورها از جمله فیلیپین، بوتان، غنا، کوبا، سودان، آنگولا، یمن، لیبی، عمان، مراکش، هند، ویتنام، امارات، الجزایر، پاکستان، سریلانکا، بحرین، عربستان سعودی و... در خصوص وضعیت حقوق بشر در چین، قبل از آنکه به هدف «بررسی ادواری جهانی» در شفاف‌سازی وضعیت واقعی حقوق بشر و در نتیجه ارتقاء حقوق بشر در چین کمک کند، یک نوع حمایت سیاسی از این کشور محسوب می‌شود.^(۱۷) قابل ذکر است که چین اکثر توصیه‌های ارائه شده که بیشتر ناظر بر ارتقاء کلی وضعیت حقوق بشر در این کشور است را پذیرفته و از پذیرش سایر توصیه‌ها خودداری نموده است.

- اساساً سازوکار واحد و مناسبی برای پیگیری توصیه‌ها و اجرایی شدن آنها وجود ندارد. بدیهی است با وجود چنین ضعفی در اجرای توصیه‌ها، سازوکار «بررسی ادواری جهانی» تضعیف شده و در صورت استمرار این وضعیت حتی موجب بی‌اعتبار شدن آن نیز خواهد شد. (Roy, 2011: 13) توصیه‌های ارائه شده در «بررسی ادواری جهانی» و سایر سازوکارها نظیر رویه‌های ویژه و نهادهای معاهده‌ای، فاقد یک رابطه منطقی بوده و این امر اجرایی نمودن توصیه‌ها را با مشکل مواجه می‌سازد. به موجب بند e پاراگراف ۵ اجرایی سند تاسیسی شورا ناظر بر تاسیس سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، سازوکار مزبور یک سازوکار مکمل و نه موازی با سایر سازوکارهای نهادهای معاهده‌ای تعریف شده است.^(۱۸) اما موضوع تکمیلی بودن فرایند «بررسی ادواری جهانی» و نحوه ارتباط آن با سازوکارهای مزبور، به درستی تبیین نشده است. از این رو امکان دارد یک کشور در حالی که توصیه‌ای را در چهارچوب «بررسی ادواری جهانی» رد می‌کند، در همان حال ملزم به پذیرش همان توصیه در چهارچوب نهادهای معاهده‌ای باشد. بر این اساس، می‌توان گفت که اجرای توصیه‌های حقوق بشری در چهارچوب «بررسی ادواری جهانی»، به دلایل پیش گفته هم از لحاظ شکلی و هم از جهت محتوایی، از چشم‌انداز روشنی برخوردار نیست. مشکلات موجود در ارائه، پذیرش و عدم اجرای توصیه‌ها به معنای آن است که سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، در انجام

رسالت خود مبنی بر افزایش احترام به حقوق بشر، با مشکل جدی مواجه است. این همان چیزی است که کمیسیون سابق حقوق بشر سال‌ها با آن مواجه بود و اعتبار کمیسیون به واسطه استمرار این وضعیت از بین رفته بود.

۲-۳. اعمال ملاحظات سیاسی در اتخاذ تصمیمات

یکی از ضعف‌هایی که «بررسی ادواری جهانی» با آن مواجه است و بر عملکرد موثر این سازوکار تاثیر منفی دارد، سیاسی بودن فضای حاکم بر آن و اتخاذ تصمیمات بر مبنای منافع و ملاحظات سیاسی است. برخلاف سازوکار رویه‌های ویژه و نهادهای معاهده‌ای که عملکردشان مبتنی بر یافته‌ها و نظرات کارشناسان حقوق بشری بین‌المللی است، کارکرد سازوکار «بررسی ادواری جهانی» همانند شرایط حاکم بر کمیسیون سابق حقوق بشر، مبتنی بر مشارکت نمایندگان سیاسی و دیپلماتیک کشورها و اظهارنظر آنها در خصوص وضعیت‌های حقوق بشری است. در این خصوص، برخی بر این عقیده هستند که با توجه به ساختار شورای حقوق بشر و حضور پررنگ دولت‌ها، امکان نقض بی‌طرفی شورا در بررسی وضعیت‌های حقوق بشری کشورها وجود دارد؛ زیرا انتظار داشتن از کشورها برای نادیده گرفتن منافع خود و بی‌طرفانه عمل نمودن در خصوص مسائل حقوق بشری، انتظاری کاملاً غیرواقع بینانه است و این امر در مورد شورای حقوق بشر نیز صادق است؛ (Henderson, 2008) زیرا اساس ماهیت سازمان ملل به‌نحوی است که شکل‌گیری هر نهاد بین‌دولتی تنها با حضور کشورها انجام پذیرفته و مواضع کشورهای عضو این نهادها نیز براساس منافع آنها در ارتباط با کشورهای دیگر و توافقات دوجانبه فی‌مابین خواهد بود. (Ahrens, 2010) در همین رابطه برخی صاحب‌نظران حقوق بشری معتقدند اگرچه طراحی و معرفی فرایند «بررسی ادواری جهانی» به منظور بررسی وضعیت حقوق بشر همه کشورهای جهان، یک قدم اساسی در جهت اصلاح نقاط ضعف کمیسیون بوده است، اما نمی‌تواند ضمانت لازم برای بی‌طرفی شورا (به دلیل ماهیت بین‌دولتی بودن آن) را فراهم نماید. این در حالی است که تنها نقش بی‌طرفانه و محتوایی سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، به‌عنوان یک فیلتر مقابله با سیاست‌زدگی می‌تواند وضعیت اعتبار خلدشه‌دار شده دستگاه حقوق بشری سازمان

تحت نام جدید شورای حقوق بشر را احیاء نموده و از تکرار اشتباهات کمیسیون حقوق بشر جلوگیری نماید. (Alfredsson, 2009: 186-187)

این وضعیت شرایطی را به وجود می‌آورد که دولت‌ها هم در مقام قاضی و هم در مقام دفاع قرار می‌گیرند. واضح است که نقش و حضور اصلی کشورها در (روند تصمیم‌سازی) این سازوکار مانع از ارائه یک ارزیابی دقیق و متوازن از وضعیت حقوق بشر کشورها خواهد بود. (Roy, 2011: 14) حضور کشورها در سازمان‌های بین‌دولتی، موجب می‌شود که کشورها هرگونه تصمیم و موضعی را با توجه به سطح مناسبات خود با سایر کشورها اتخاذ نمایند. این امر (در نظر داشتن ملاحظات سیاسی)، حتی بر نحوه درک کشورها نسبت به متون حقوقی نیز اثرگذار است. بنابراین، توجه کشورها به تمایلات و ملاحظات سیاسی خود در موضع‌گیری له یا علیه سایر کشورها موجب شده است تا برخی به این ایده نزدیک شوند که «بررسی ادواری جهانی» نیز تحت‌الشعاع منافع سیاسی کشورها است. (Frazier, 2011: 3) با اجرای «بررسی ادواری جهانی»، در اولین دوره این نظر تا اندازه زیادی تقویت شد. به طوری که موفقیت سازوکار مزبور در ارتقاء و حمایت از حقوق بشر به صورت جدی زیر سؤال رفت. توصیه‌ها و سئوالات مطروحه توسط کشورها نشان می‌دهد که آنها تنها برخی اقدامات مثبت حقوق بشری کشورها و مطالب و سئوالاتی که کشورهای تحت بررسی نسبت به طرح آنها در نشست «بررسی ادواری جهانی» ابراز تمایل داشته‌اند را مورد توجه قرار داده‌اند. این نحوه برخورد با وضعیت‌های حقوق بشری در کنار تمجید از کشورهای دوست و متقابلاً آماج سؤال قراردادن وضعیت حقوق بشری کشورهای رقیب (غیردوست)، به شدت به اعتبار سازوکار مزبور خدشه وارد می‌سازد. (Leimbach, 2009: 112) به‌عنوان مثال، در اولین نشست «بررسی ادواری جهانی» در ماه می ۲۰۰۸، در حالی که کشورهای بنین، تونس، جیبوتی، گابن، غنا، چک، بوتسوانا، چاد، آذربایجان، اردن، مالزی، سریلانکا، لبنان، عمان، فلسطین، کوبا و اروگوئه به ارائه مواضع خود پرداختند، در مورد وضعیت‌های مورد بررسی هیچ سؤال انتقادی نکردند. برخی کشورها نظیر الجزایر، سودان، سوریه، انگلیس، چین، پاکستان، لبنان و تایلند نیز تنها بر موارد مثبت حقوق بشری کشورها تاکید داشتند. به‌عنوان نمونه الجزایر در اولین نشست بررسی

«بررسی ادواری جهانی»، طی ۱۷ بار سخنرانی و اعلام مواضع، تنها از پیوستن و یا الحاق کشورهای تحت بررسی به معاهدات حقوق بشری تقدیر نمود؛ در حالی که اکثر کشورهای تحت بررسی هیچ اقدام عملی در خصوص اجرای این معاهدات به عمل نیاورده بودند.^(۱۹) نمونه دیگر به نحوه برخورد کشورهای غربی با بررسی وضعیت حقوق بشری رژیم اسرائیل در سومین نشست سازوکار «بررسی ادواری جهانی» در دسامبر ۲۰۰۸، برمی گردد. در حالی که همه نهادهای معاهده‌ای از نقض موارد متعدد حقوق بشر توسط این رژیم ابراز نگرانی نموده بودند،^(۲۰) این کشورها یا به صورت کلی اعلام موضع نموده و یا به تعریف و تمجید از وضعیت حقوق بشری این رژیم پرداختند. در همین رابطه کانادا طی سخنرانی ضمن تقدیر از انجام تعهدات حقوق بشری اسرائیل، اعلام نمود که حق اسرائیل در دفاع از خود را غیرقابل انکار تلقی می نماید.^(۲۱) هلند بدون اشاره به موارد نقض حقوق بشر توسط اسرائیل، ضرورت تامین امنیت برای مردم اسرائیل را مورد تایید قرارداد.^(۲۲) انگلیس از وضعیت حقوق بشری اسرائیل تمجید نمود^(۲۳)، نروژ هیچ اشاره‌ای به موارد نقض حقوق بشر در اسرائیل و یا توسط اسرائیل در مناطق اشغالی ننموده^(۲۴) و سوئد مواجهه اسرائیل با فلسطینی‌ها را مبارزه با تروریسم عنوان نمود.^(۲۵)

اتخاذ مواضع اینچنینی در برابر اسرائیل و جنایات صورت گرفته در سرزمین‌های اشغالی فلسطین در سازوکار «بررسی ادواری جهانی»، در حالی است که این کشورها در خصوص وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران، در هفتمین نشست گروه کاری «بررسی ادواری جهانی» در فوریه ۲۰۱۰، با وارد شدن به جزئیات حقوق بشری در ایران، صریحا به تشریح موارد متعدد نقض حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه خود پرداختند. در همین رابطه سوئد مطالبی را در خصوص وضعیت حقوق بشر ایران مطرح و با اشاره به آنچه نقض فاحش حقوق بشر در این کشور می نامید، اعلام کرد که موارد متعددی از شکنجه در زندان‌های ایران متعاقب انتخابات ریاست جمهوری سال ۲۰۰۹ رخ داده است. این کشور با وخیم اعلام نمودن وضعیت آزادی بیان در ایران، از زندانی شدن افراد استفاده کننده از اینترنت در ایران، ابراز نگرانی نمود.^(۲۶) کانادا ضمن وخیم اعلام نمودن وضعیت حقوق بشر در ایران، متعاقب انتخابات ریاست جمهوری سال

۲۰۰۹، خواستار برگزاری محاکمه عادلانه افراد بازداشت شده در جریان تظاهرات اعتراضی به نتیجه انتخابات و آزادی همه زندانیان شده و اصلاح قانون مجازات اسلامی و قانون مطبوعات را مورد تاکید قرار داد.^(۲۷) نروژ استفاده ایران از اعمال زور علیه شهروندان غیرنظامی و اعدام نوجوانان زیر ۱۸ سال را محکوم نمود.^(۲۸) انگلیس و هلند با اشاره به انتخابات سال ۲۰۰۹ ریاست جمهوری و نقض حقوق افراد، از وضعیت حقوق بشر در ایران ابراز نگرانی نمودند.^(۲۹) همین مواضع دوگانه و گزینشی در خصوص سایر وضعیت‌های حقوق بشری نیز به چشم می‌خورد.

مفهوم این نحوه برخورد با مکانیسم «بررسی ادواری جهانی»، این است که به واقعیات حقوق بشری در صحنه کشورها به‌عنوان هدف اصلی برگزاری نشست‌های «بررسی ادواری جهانی» توجه جدی مبذول نشده و رفتار و تعامل کشورها در چهارچوب سازوکار مزبور و ارائه توصیه‌ها و اتخاذ تصمیمات بیشتر براساس روابط سیاسی دو جانبه و میزان و سطح روابط کشورها با یکدیگر شکل می‌گیرد. این امر اگرچه نشان‌دهنده آزادی عمل بیشتر کشورها خارج از وابستگی‌های منطقه‌ای و بلوکی است، اما به‌عنوان یک ضعف آشکار در سازوکار «بررسی ادواری جهانی» خودنمایی می‌کند. البته برخی بر این عقیده هستند که با توجه به ساختار شورای حقوق بشر و حضور پررنگ دولت‌ها در آن، نقض بی‌طرفی شورا در بررسی وضعیت‌های حقوق بشری، اجتناب ناپذیر و انتظار از کشورها برای نادیده گرفتن منافع خود و بی‌طرفانه عمل نمودن در مسائل حقوق بشری غیرواقع‌بینانه است. بنابراین، اتخاذ مواضع حقوق بشری کشورها در چهارچوب «بررسی ادواری جهانی»، عمدتاً براساس نیت سیاسی هریک از کشورها انجام گرفته و این وضعیت با اهداف شورای حقوق بشر به‌طور عام و سازوکار «بررسی ادواری جهانی» به‌طور خاص، در تعارض است؛ زیرا با برجسته شدن نقش کشورها در سازوکار مزبور، ارزیابی دقیق و متوازی از وضعیت حقوق بشری کشورها حاصل نخواهد شد. (Roy, 2011: 14) البته کمیسیون سابق حقوق بشر نیز در سطح گسترده‌تری با این وضعیت مواجه بود. (Terlingen: 2007, Vol 21.2) بر این اساس، می‌توان اذعان نمود که نقش برجسته و پررنگ دولت‌ها در سازوکارهای حقوق بشری، موجب اتخاذ تصمیماتی می‌شود که در تعارض با اهداف حقوق بشری مورد نظر همان سازوکارها است. از این‌رو

سازوکارهایی چون رویه‌های ویژه و نهادهای معاهده‌ای که اساسا کارکرد آنها مبتنی بر یافته‌ها و نظرات کارشناسان حقوق بشری بین‌المللی است، کم‌تر در تیررس اعمال نفوذ دولت‌ها قرار می‌گیرند.

۳-۳. نقش کم‌تاثیر نهادهای ملی حقوق بشری در «بررسی ادواری جهانی»

یکی از ویژگی‌های شورای حقوق بشر که می‌تواند در جهت پیشبرد فرایند حمایت و ارتقای حقوق بشر موثر و مفید واقع شود، تاکید قطعنامه تاسیسی شورا بر مشارکت سازمان‌های غیردولتی و نهادهای ملی حقوق بشری در نشست‌های شورا است.^(۳۰) نهادهای ملی حقوق بشری همان موسسات و تشکل‌هایی هستند که از سوی دولت‌ها بر مبنای قانون اساسی و یا در اجرای قوانین عادی تاسیس می‌شوند. هدف از این نوع نهادها، ارتقاء و حمایت از حقوق بشر با سازوکارهای مشخص است. (محمد هاشمی، ۱۳۸۴: ۲۴۴) براین اساس، می‌توان گفت که نقش این نهادها در بررسی و ارزیابی و در نهایت حمایت و ارتقاء حقوق بشر بسیار مهم است. با توجه به وجود این ظرفیت مهم در داخل کشورها، طراحان شورای حقوق بشر سعی نمودند در شورای حقوق بشر توجه زیادی به نهادهای ملی حقوق بشر به‌ویژه در فرایند «بررسی ادواری جهانی» مبذول نمایند. به طوری که این نهادها جایگاه ویژه‌ای در فرایند ارزیابی «بررسی ادواری جهانی» به دست آوردند. این توجه در تهیه گزارش‌های ملی و پیگیری اجرای توصیه‌ها از برجستگی بیشتری برخوردار شد. (Sen, 2009: 26) براساس پاراگراف ۱۵ سند نهادسازی شورا، فرایند بررسی وضعیت حقوق بشر کشورها از طریق ارائه سه گزارش مورد بررسی قرار می‌گیرد که یکی از این گزارش‌ها توسط کشور تحت بررسی و با مشارکت نهادهای ملی و سازمان‌های غیردولتی در آن کشور تهیه می‌شود. این گزارش منعکس‌کننده واقعیت‌های حقوق بشری در صحنه داخلی کشورها است^(۳۱)؛ این امر به دلیل نقش نهادهای ملی حقوق بشر در ارتقاء و حمایت از حقوق بشر در داخل کشورها است. با اجرای سازوکار مزبور، نهادهای ملی حقوق بشری در کشورها به واسطه مشارکت در تهیه گزارش‌های ملی، در فرایند «بررسی ادواری جهانی» جای پای خود را بیشتر باز نموده و به مرور زمان از اهمیت زیادی برخوردار شدند. همچنین با اجرای «بررسی ادواری جهانی» و مشخص شدن نقش

بارز این نهادها در تهیه گزارش‌های ملی، تلاش مضاعفی از سوی کشورها برای اتخاذ اقداماتی به منظور افزایش ظرفیت‌های نهادهای ملی حقوق بشری انجام گرفته است (Sen, 2011: 47) با این وجود، این نهادها فرصت حضور و مشارکت در فرایند ارائه گزارش‌ها، بررسی و گفت‌وگوهای تعاملی و در نهایت اجرای آنها را پیدا ننموده‌اند. (Kemileva, 2010: 15) نگاهی به نشست‌های گروه کاری شورای حقوق بشر نشان می‌دهد که تقریباً اکثر نهادهای ملی حقوق بشری نتوانسته‌اند در جریان بررسی‌ها حضور موثری داشته‌باشند. این در حالی است که نمی‌توان به پیگیری جدی اجرای توصیه‌های حقوق بشری از سوی این نهادها، به دلیل عدم توانایی لازم اکثر آنها در داخل کشورها نیز امید چندانی داشت.

این امر نشان می‌دهد اگرچه زمینه‌هایی برای حضور فعال‌تر نهادهای ملی حقوق بشر در شورای حقوق بشر و فرایند «بررسی ادواری جهانی» فراهم شده است، اما ضعف‌های کمیسیون سابق حقوق بشر در این خصوص، به شورا و سازوکارهای آن نیز سرایت نموده است. یکی از ضعف‌های کمیسیون سابق حقوق بشر، نقش کم‌رنگ نهادهای ملی حقوق بشر در فعالیت‌های کمیسیون بود (Kālin, 2003: 12) که پیش‌بینی می‌شد در شورای حقوق بشر و سازوکار آن به‌ویژه «بررسی ادواری جهانی»، این وضعیت اصلاح شود.

نتیجه‌گیری

منشور ملل متحد در مواد مختلف خود بر احترام به حقوق بشر و ترویج آن تأکید نموده و ضرورت تدوین قواعد و سازوکارهای حقوق بشری به منظور اجرایی نمودن آنها را مورد تأکید قرار داده است. تاسیس کمیسیون حقوق بشر به‌عنوان یک نهاد تخصصی بین‌المللی، در همین راستا انجام گرفته و اعلامیه جهانی حقوق بشر و سایر معاهدات حقوق بشری توسط کمیسیون تدوین یافته است. با این وجود، ضعف‌های کمیسیون در پیگیری نقض‌های فاحش حقوق بشری و برخوردهای سیاسی و گزینشی با وضعیت‌های حقوق بشری کشورها و ناکارآمدی و بی‌اعتباری روزافزون کمیسیون، موجب شد تا اعضای سازمان ملل به منظور افزایش احترام به حقوق بشر و رفع مشکلات کمیسیون، نهاد شورای حقوق بشر را با سازوکارهای

جدید حمایتی و ارتقایی جایگزین کمیسیون نمایند. از جمله این سازوکارها می‌توان به مکانیسم «بررسی ادواری جهانی» اشاره نمود که به‌عنوان یک عامل کلیدی در شورا به حساب می‌آید. هدف از این سازوکار، ارتقاء و احترام عمیق به حقوق بشر از طریق نظارت و بررسی عملکرد حقوق بشری همه کشورها است. برخلاف کمیسیون سابق حقوق بشر، در این سازوکار وضعیت حقوق بشر همه کشورهای جهان مورد رسیدگی قرار گرفته و از طرفی، همه کشورها قادر خواهند بود به وضعیت حقوق بشر کشورهای تحت بررسی انتقاد و راهکارها و توصیه‌هایی را برای رفع مشکلات حقوق بشری آنها ارائه نمایند. این امر به خودی خود افزایش مشارکت و همکاری‌های بین‌المللی را به منظور احترام به ارتقاء و حمایت از حقوق بشر در چهارچوب شورای حقوق بشر، به دنبال خواهد داشت. با این وجود، باید توجه داشت که بررسی وضعیت‌های حقوق بشری کشورها در یک محیط تعاملی و مشارکتی، تنها بخشی از فرایند «بررسی ادواری جهانی» است که در ژنو اتفاق می‌افتد. این که کشورها تا چه اندازه با توصیه‌های حقوق بشری جدی برخورد نمایند و تا چه میزان سعی نمایند در چهارچوب سازوکار مزبور در جهت اهداف ارتقایی شورای حقوق بشر گام بردارند، در مراحل بعدی این فرایند قرارداد که تحقق آن با شک و تردید مواجه بوده و چشم‌انداز موجود نیز حاکی از وضعیت نویدبخشی در این خصوص نیست. از طرفی باید توجه داشت که سیاسی شدن روند بررسی برخی وضعیت‌های حقوق بشری و وجود ملاحظات و منافع سیاسی در رسیدگی‌های حقوق بشری، عدم تفکیک بین توصیه‌ها در «بررسی ادواری جهانی» و سایر سازوکارهای نظارتی، تنوع پاسخ کشورها و عدم پذیرش بسیاری از توصیه‌های محتوایی، عدم وجود یک سازوکار واحد برای پیگیری و اجرای توصیه‌ها و عدم توانایی لازم نهادهای ملی حقوق بشری جهت کمک به اجرای توصیه‌ها، تحقق اهداف اساسی سازوکار «بررسی ادواری جهانی» مبنی بر افزایش احترام به حقوق بشر را با مشکلات جدی مواجه ساخته است. این امر نشان می‌دهد چالش‌هایی که کمیسیون سابق حقوق بشر با آن مواجه بوده است، کم و بیش در سازوکار «بررسی ادواری جهانی» نیز استمرار پیدا نموده است.

یادداشت‌ها

۱. در ماده ۶۸ منشور ملل متحد آمده است: شورای اقتصادی و اجتماعی کمیسیون‌هایی را برای مسائل اقتصادی و اجتماعی و ترویج حقوق بشر، همچنین هرگونه کمیسیون‌های دیگری که برای اجرای وظایفش ضروری باشد، تاسیس می‌کند.

۲. کمیسیون در همین رابطه پنج جلسه فوق‌العاده در خصوص وضعیت حقوق بشر در یوگسلاوی سابق (آگوست و نوامبر ۱۹۹۲)، وضعیت حقوق بشر در رواندا (می ۱۹۹۴)، وضعیت حقوق بشر در تیمور شرقی (سپتامبر ۱۹۹۹) و نقض فاحش حقوق بشر مردم فلسطین توسط اسرائیل (اکتبر ۲۰۰۰) برگزار نمود.

۳. بند ۳ ماده ۱ یکی از اهداف و اصول منشور ملل متحد را: عملی ساختن همکاری‌های بین‌المللی با حل مسائل بین‌المللی که جنبه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی یا انساندوستی دارند و با توسعه و تشویق احترام حقوق انسانی و آزادی‌هایی که برای عموم اساسی است، بدون تمایز بین نژاد و جنس و زبان یا مذهب عنوان می‌نماید.

4. A/59/565, 2, 12,2004: para 291.

5. Decides that the Council shall...(e) Undertake a universal periodic review, based on objective and reliable information, of the fulfillment by each State of its human rights obligations and commitments in a manner which ensures universality of coverage and equal treatment with respect to all States; the review shall be a cooperative mechanism, based on an interactive dialogue, with the full involvement of the country concerned and with consideration given to its capacity-building needs; such a mechanism shall complement and not duplicate the work of treaty bodies.

6. A/HRC/RES/5/1

7. A/HRC/WG.6/12/THA/1

8. A/HRC/8/47, 2008

9. A/HRC/11/19, 2009

۱۰. این دوره در نشست اصلاحی شورای حقوق بشر در سال ۲۰۱۱ به چهار سال و نیم

افزایش یافته است.

11. A/HRC/WG.8/2/1, Feb 2011
12. The review shall be a cooperative mechanism, based on an interactive dialogue.
13. The universal periodic review should: ... (b) be a cooperative mechanism based on objective and reliable information and on interactive dialogue.
۱۴. گروه اول شامل توصیه‌هایی است که متضمن درخواست مالی و یا دریافت کمک از کشورهایی غیر از کشور تحت بررسی و اعطاء آن به کشور تحت بررسی است. گروه دوم شامل توصیه‌هایی است که بر ادامه و یا حفظ اقدامات و یا سیاست‌های کشور تحت بررسی تاکید دارد. گروه سوم توصیه‌هایی را در بر می‌گیرد که بر تجدید نظر در خصوص برخی سیاست‌ها و اقدامات کشور تحت بررسی توجه دارد. گروه چهارم توصیه‌هایی را شامل می‌شود که یک‌سری اقدامات توسط کشور تحت بررسی را مورد تشویق و تاکید قرار می‌دهد. گروه پنجم شامل توصیه‌هایی است که در آن از واژه تصویب، اجرا، تاسیس و یا شناسایی استفاده می‌شود و از کشور تحت بررسی خواسته است که این اقدامات را به مرحله اجرا بگذارد.
15. The four types of responses by the SuR include Accepted, Rejected, No Response, and General Response.
16. A/HRC/11/25, pp.7-15
17. A/RES/60/251
18. <http://www.upr-info.org/-Algeria-.html>.
19. A/HRC/WG.6/3/ISR/2
20. [http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/3rd Session/Israel/Canada .pdf](http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/3rd%20Session/Israel/Canada.pdf).
21. [http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/3rd Session/Israel/Netherlands.pdf](http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/3rd%20Session/Israel/Netherlands.pdf).
22. [http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/3rd Session/Israel/United Kingdom.pdf](http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/3rd%20Session/Israel/United%20Kingdom.pdf).
23. [http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/3rd Session/Israel/Norway .pdf](http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/3rd%20Session/Israel/Norway.pdf).
24. [http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/3rd Session/Israel/Sweden .pdf](http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/3rd%20Session/Israel/Sweden.pdf).
25. [http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/7th Session/Iran \(Islamic Republic of\)/Sweden.pdf](http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/7th%20Session/Iran%20(Islamic%20Republic%20of)/Sweden.pdf).
26. [http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/7th Session/Iran \(Islamic Republic of\)/Canada.pdf](http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/7th%20Session/Iran%20(Islamic%20Republic%20of)/Canada.pdf).
27. [http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/7th Session/Iran \(Islamic](http://portal.ohchr.org/portal/page/portal/UPR/7th%20Session/Iran%20(Islamic)

Republic of)/ Norway.pdf.

28. A/HRC/14/12, paras 25 &71

29. A/RES/60/251

30. States are encouraged to prepare the information through a broad consultation process at the national level with all relevant stakeholders.

31. States are encouraged to prepare the information through a broad consultation process at the national level with all relevant stakeholders.

منابع

الف - فارسی

- تاموشات، کریستیان. ۱۳۸۶. **حقوق بشر**، مترجم: دکتر حسین شریفی طراز کوهی، تهران: میزان.
- شایگان، فریده و دیگران. زیر نظر دکتر جمشید ممتاز. ۱۳۸۲. **تقویت همکاری‌های بین‌المللی در زمینه حقوق بشر**، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- موسوی فر، رضیه. ۱۳۸۲. **نهادهای حقوق بشر**، جمهوری اسلامی ایران و سازمان ملل متحد، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- هاشمی، محمد. ۱۳۸۴. **حقوق بشر و آزادی‌های اساسی**، تهران: نشر میزان.

ب - انگلیسی

- Abraham, Meghna. 2007. Building the New Human Rights Council: outcome and analysis of the institution-building year, **Dialogue on Globalization**, No 33, Geneva.
- Ayton, Diana -Shenker. March 1995. **The Challenge of Human Rights and Cultural Diversity**, Published by the United Nations Department of Public Information DPI/1627/HR.
- Alfredsson, Gudmundur, Grimheden, Jonas & Ramcharan, Bertrand G. 2009. **International Human Rights Monitoring Mechanisms: Essays in Honour of Jakob Th. Möller**, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- Alfonso De Alba, Luis. 2008. The First Year of The Human Rights Council: A Balance, **International Geneva Yearbook 2008**, New York: United Nations Publications.
- Ahrens, Lula. May 21, 2010. **UN Human Rights Council faces the same criticism as its predecessor**. Radio Netherlands Worldwide.
- Baderin, Mashood & Manisuli, Ssenyonjo. 2010. **International Human Rights Law: Six Decades After the UDHR and Beyond**, Ashgate Publishing,

- Ltd, UK.
- Frazier, David. 2011. ***Evaluating the Implementation of UPR Recommendations: A Quantitative Analysis of the Implementation Efforts of Nine UN Member States***: http://www.upr-info.org/IMG/pdf/david_frazier_paper_upr_implementation_2011-2.pdf.
- Gómez Isa, Felipe & De Feyter, Koen. 2006. ***International Protection of Human Rights: Achievements and Challenges***, Spain: University of Deusto Bilbao.
- Godet, Blaise. April 25, 2009. Reforming Human Rights, Challenges Facing New Human Rights Council, ***Harvard International Review***.
- Tiffany, Henderson. 2008. ***"Towards Implementation: an Analysis of the Universal Periodic Review Mechanism of the Human Rights Council"***: <http://www.upr-info.org/-Articles-and-analyses-.html>.
- Improving Implementation and Follow-Up Treaty Bodies, 2010. Special Procedures, Universal Periodic Review, a two-day conference by the Open Society Justice Initiative, ***the Brookings Institution's Foreign Policy and UPR-Watch in Geneva***.
- Kälin, Walter & Jimenez, Cecilia. 2003. ***Reform of the UN Commission on Human Rights***, Study Commissioned By the Swiss Ministry of Foreign Affairs (Political Division Iv) and Institute of Public Law, Bern/Geneva: University of Bern (Switzerland).
- Kemileva, Kamelia & Lee, Benjamin. 2010. ***Expertise in the Human Rights Council***, a policy paper prepared under the auspices of the Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, Geneva.
- Leimbach, Dulcie & Dhanapala, Jayantha. 2009. ***A Global Agenda: Issues Before the United Nations 2009-2011***, New York: United Nations Publications.
- Lauren, Paul Gordon. 2011. ***The Evolution of International Human Rights: Visions Seen***, Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.
- Mc Mahon, Edward. July 2010. ***Herding Cats and Sheep: Assessing State and Regional, Behavior in the Universal Periodic Review Mechanism of the United Nations Human Rights Council***.
- Mullerson, Rein. 1997. ***Human Rights Diplomacy***, London: Routledge.
- National Human Rights institutions, History, Principles, Roles and Responsibilities***. 2010. Professional Training Series No. 4(Rev.1), the

- Office of the United Nation for Human rights, New York and Geneva:
United Nations Publication.
- Ramcharan, B. G. 2008. **Contemporary Human Rights Ideas**, New York:
Taylor & Francis.
- Ramcharan, B. G. 1989. **The Concept and Present Status of the
International Protection of Human Rights**, The Netherlands:
Martinus Nijhoff Publishers.
- R, Rothwell Donald, A-Khavan, Afshin, Kaye, Stuart & Davis, Ruth. 2011.
**International Law: Cases and Materials with Australian
Perspectives**, Cambridge: Cambridge University Press.
- Roy Jean-Louis. 2011. The Review of the Human Rights Council: **19
recommendations for a credible, coherent and efficient system,
Global Observatory on Human Rights**, UPR Watch.
- Sen, Purna & Vincent, Monica. 2009. Monica, Vincent. **Universal Periodic
Review of Human Rights: Towards Best Practice**, Commonwealth
Secretariat, London-UK.
- Universal Periodic Review: Lessons and Hopes for Human Rights**, 2011.
Commonwealth Secretariat, UK.
- Smith, Rhona. 2010. **Texts and Materials on International Human Rights**,
New York: Taylor & Francis.
- Terlingen, Yvonne. 2007. **The Human Rights Council: A New Era in UN
Human Rights Work?** Ethics & International Affairs, Vol. 21, No. 2.
- Tomoschat, Christian. 2008. **Human Rights: Between Idealism and
Realism**, Oxford: Oxford University Press.
- Yeboa, Nana. 2008. **The Human Security Gateway, the Establishment of
the Human Rights Council**.